

KATOLIŠKI GLAS

Cena: Posamezna št. L. 15
Naročnina: Mesečna L. 65
Za inozemstvo: Mesečno L. 100

Leto I. - Štev. 1

Gorica - 2. februarja 1949 - Trst

Izhaja vsako sredo

UVODNA BESEDA

Dragi prijatelji! S to številko se vam predstavlja nov katoliški tednik za Slovence v Trstu in Gorici. »Slovenski Primorec« in »Teden«, prvi namenjen Goricičanom, drugi Tržačanom, sta bila prostovoljno ukinjena, zato, da pripravita pot novemu skupnemu glasilu tržaških in goriških Slovencev, katerim so vera, cerkev, jezik in socialna pravičnost sveta dediščina očetov in osrednje gibalno vsega osebnega in javnega življenja.

S tem pa je tudi že nakazan ves program našega lista. Sveta katoliška vera! Ta bo merilo in vodilo našega lista v presojanju vseh vprašanih, okoli katerih se vrti svetovno politično dogajanje, pa tudi naše ožje narodno življenje. To povemo glasno v naši prvi številki, zato, da se bomo razumeli.

Ljubezen do katoliške cerkve! To bomo skušali ohraniti, poživiti, in če treba tudi ustvariti med našim narodom. Zavedamo se namreč, da sta ljubezen in spoštovanje do Cerkve temeljni kamen naše duhovne rasti.

Slovenska narodna zavest! Ljubezen do lastne narodnosti temelji v božjem razodetju. Zato bomo vedno in povsod to zavest dramatično ohranjali. Smo in bomo za mirno sožitje z vsemi sosedi. Vsakemu priznavamo svoje pravice, pa tudi svoje bomo branili.

Socialna pravičnost! Današnji socialni red na svetu je kapitalistično usmerjen. Ena piast naroda bogati, druga pa gospodarsko propada. To se dogaja na zapadu potom zasebnega kapitala, na vzhodu pa potom državnega kapitalizma. Zlo je obkrajeno isto. Socialna pravičnost, kakor je začetna v papeških enciklikah in jo učijo krščanski sociologi, je tudi naš program.

Te štiri programne točke smo našli v tem redu, ne da bi hoteli s tem meriti njih važnost. Nam je vse sveto, kar je božje. Zavedamo se, da sta ljubezen in pravica tako povezani, da ni ene brez druge. Kjer ni ljubezni,

tam ni pravice in kjer ni pravice, tam ni ljubezni.

Ker pa katoliški časnik niti od daleč ni edini oblikovalec našega javnega življenja vas pozivljamo k organizaciji. Treba je med našim narodom oživiti vse tiste krščanske organizacije, katere zahteva tok časa.

Oživimo med nami predvsem župnijsko zavest. Naj bo naš list za vsako župnijo nekaka zunanja vez in odsev župnijskega življenja. To nam je pred vsem na srcu, zato pozivamo ravno v tem smislu na sodelovanje. Čim bolj bo to sodelovanje pestro in živahno, tem bolj bo naš list zanimiv in važen.

Prosimo za kratke novice in poročila iz vseh vasi. Priporočamo pa vestnost in resnicoljubnost. Osebnim sovraštvom in mržnji nočemo služiti.

Zanimala nas bodo vedno tudi kulturna in gospodarska vprašanja in poročila.

Prosimo za sodelovanje vse kat. duhovnike in laike. Naš list hoče biti skupna last našega katoliškega ljudstva.

Poleg uvodnega članka in verskih misli ob velikih praznikih cerkvenega leta bomo nudili tedenski razgled po svetu in pregled cerkvenih dogodkov. Prinašali bomo novice iz Trsta in Gorice. Skrbeli bomo za dijaški kotiček, kulturni obzorik ter društveni in cerkveni vestnik. Pripravljene pa smo sprejeti vsak izvedljiv nasvet o načrnu urejevanja našega lista. Več oči več vidi.

Dragi prijatelji, vabimo vas v krog naših naročnikov in dopisnikov. Širite naš list po vseh župnijah in hišah!

Ker nimamo nobenih rezervnih fondov so vaša naročnina in vaši prostovoljni darovi za naš tiskovni sklad edini kapital, na katerega računamo. Priporočamo se zato vaši radodarnosti.

Voljo imamo dobro, ali moči so šibke. Izprosimo si božjega blagoslova in uspehi bomo!

V Gorici dne 30. januarja 1949.

Urednik

POZDRAV IZ TRSTA

Ko je prenehal izhajati tržaški list »Teden«, ki smo ga zelo vzljubili, smo si tržaški Slovenci iz srca želeli, da bi kmalu dobili nov list, ki bi pisal tako lepo, kakor je pisal »Teden«. Ta želja je res lepa, dober list nam je potreben prav tako kakor hrana za telo, toda z listom so zvezani veliki stroški. Ker nimamo denarja, ne kake vlade, ki bi nas podpirala, ne bogatašev, ki bi nas lahko zalagali z denarjem, se mora naš list vzdrževati z naročnino in s prostovoljnimi prispevki. Z naročnino se bo lahko list vzdrževal le, če bo imel veliko število naročnikov. V ta namen smo se Tržačani sporazumeli in dogovorili z Goricičanom, da bomo izdajali skupni

list, ki se bo imenoval »Katoliški glas«. Goricičanom so se odpovedali svojemu »Slovenskemu Primorcu«, ki je pogumno oral ledino slovenske in katoliške misli takrat, ko je bilo to še zelo težko in nevarno. Za to svojo požrtvovalnost zaslužijo vso pohvalo. Prav takšno pohvalo zaslužijo zato, ker so se z ozirom na skupno korist svojemu listu odpovedali. »Glas« bo torej zdaj skupno glasilo. Tržačani mu želimo vso srečo in obljubljamo, da bomo sodelovali pri njem, ga kupovali, čitali in širili, kajti »Glas« je tudi naš list, tisti list, ki smo ga po prenehanju »Tedna« tako neštrpno pričakovali.

Razgled po svetu

Z današnjim stanjem v svetu je prav tako kakor z vremenom. Kakor navadno nikdar niso vsi ljudje zadovoljni z vremenom, temveč si eni želijo lepo vreme, drugi pa dež, tako si po drugi strani eni želijo mir, drugi pa vojno. Mir si želijo vsi, ki imajo vsaj malo zadovoljivo in srečno življenje, vojno pa tisti, ki vidijo v njej edino rešitev iz neznoznega trpljenja pod krutimi oblastniki.

Lansko leto je bila nevarnost vojne že blizu pred vrati, letos pa se je precej oddaljila. Znani ameriški politik John Foster Dulles je rekel, da nam vojna sicer ne grozi več, vendar pa je svet še vedno v napetem stanju. Podoben je gozdu v polletni vročini, ki se lahko že ob majhni iskrici vname.

Trenutno imajo najvažnejši svetovni dogodki tri žarišča: Kitajska, Palestina in Zahodna Evropa.

Kakor vse kaže, je Sovjetska zveza prenesla glavno težo svojega pritiska na Vzhod. Nobenega dvoma ni, da bodo kitajski komunisti ali popolnoma zmagali ali bodo v najslabšem primeru zdaj po Čangkajškovem odstopu dosegli vsaj kompromis z nacionalisti in se polagoma preoblastili vse državne oblasti na Kitajskem. Čisto enako zveza hoteli, da ji bo ta ogromni prostor lahko kdaj služil kot vojaško in gospodarsko oporišče, bo potrebovala veliko časa in denarja, da ga bo lahko organizirala. V luči te potrebe zdaj razumemo, zakaj je pričela tako imenovano »mirno ofenzivo« na zahodu. Zato, ker ne more vzdržati ostre gospodarske borbe z Zahodom, istočasno pa gospodarsko in politično utrjevati Srednjo in Vzhodno Evropo ter ves ogromni prostor od Mandžurije do Pekinga in Nankinga ter še čez.

Drugo tako središče je Palestina. Ne smemo si misliti, da gre tam le za trenje med Židi in sosednimi arabskimi državami; to je sicer tudi res, toda še bolj gre za važne politične in gospodarske borbe med veslešami. Arabski svet se prebujajo zato si ga nočejo odbiti ne zahodne velesile in ne Sovjeti. Prav tako si nihče ne bi rad odbil Židov. Še bolj važno pa je, da je Palestina na Srednjem vzhodu blizu srčne žile britanskega imperija in blizu najbogatejših petrolejskih vrelecev, ki ležijo na arabskih tleh. Ta petrolej diši tako sovjetski zvezi kakor zahodnim velesilam. Kdor ga bo imel, bo še verjetno dolgo gospodar sveta.

Zahodna Evropa se še vedno gospodarsko, politično in vojaško organizira, da bi se z ameriško pomočjo lahko uprla morebitnemu sovjetskemu napadu.

ACTEDRON

Predno so madžarskega primasa, kardinala Mindszentya aretirali in zaprli, je katoličanom sporočil, naj ne verujejo, ako bi komunisti razglašali, da je on svojo »krivdo« priznal pred sodiščem, ki ga čaka.

Hotel je že v naprej povedati, da izsiljena priznanja nimajo nobene veljave.

Te dni pa časniki prinašajo vest o kemičnem sredstvu, ki je bilo kardinalu iz prejšnjih zasliševanj kat. duhovnikov dobro znano, in ki komunistom dobro služi, da se vsi ob-

toženci sami pred sodiščem obtožujejo, namesto da bi se zagovarjali, in sami prosijo za strogo in najstrožjo kazen zase. Normalni ljudje kaj takega nikdar ne morejo razumeti.

To kemično sredstvo se po poročilih časnikov imenuje Actedron. Do smrti žejnemu jetniku dajo v preiskovalnem zaporu piti juho ali vodo, v katero so prilili nekaj raztopljenega Actedrona, ki je strup, kateri napade in v par dneh popolnoma uniči živce tudi najmočnejšega človeka. Po hudem glavobolu in živčnih motnjah se polasti jetnika nepopisljiv strah in negotovost, da zgubi trezno razsodnost in vsako možnost odpora proti nasilju. V tej telesni in duševni razboljenosti pride nato jetnik na javno sodno razpravo, ki po radiju oddaja vsa njegova »priznanja« in njegove samozatožbe. Sodniki imajo lahko delo, ko na podlagi takih izsiljenih »priznanj« človeka, ki so mu umetno uničili razum in prosto voljo, obsodijo kot »zločinca«.

V februarju se bo vršila sodna obravnava proti kardinalu Mindszentyu in je prav zelo verjetno, da se bo budimpeštansko sodišče tudi pri njem poslužilo Actedrona. Zato je kardinal že pred svojo aretacijo opozoril vernike, naj ne verujejo njegovim »priznanjem«, ker takrat ne bo več govoril Mindszenty — človek, ampak zastrupljen in živčno ubit jetnik, s katerim se bo sodišče kruto igralo.

Iz življenja Cerkve

Tudi na Kitajskem smatra »progressivna demokracija« katoliške škofe za največje zločince. Radio je zadnje čase sporočilo, da je na listi vojnih zločincev tudi nankinski msgr. Pavel Jupin. To odkliko si je pri komunistih zaslužil s tem, da je kot delegat v ustavodajni skupščini zastopal koristi katoliških vernikov na Kitajskem.

V Kolumbiji, državi južne Amerike, so imeli te dni velik mednarodni evharistični kongres, ki se ga je udeležilo velikansko število ljudstva. Sv. oče je poslal za to priliko osebnega zastopnika v osebi kardinala Micare. Ko je prispel z zrakoplovom, ga je sprejelo 60 tisoč vernikov. V nedeljo 30. jan. je sv. oče imel poseben govor po radiu na vernike zbrane na kongresu.

Kip našega Odrašenika visok 50 metrov bodo postavili na skrajnem koncu nemškega otoka Borkum v Severnem morju, ki naj bo narodom simbol miru in edinosti. Načrt za spomenik je naredila nemška umetnica Irsa von Leistner. Zanj so se zavzele tudi ameriške zasedbene oblasti in v Združenih državah so že začeli z nabiranjem prostovoljnih prispevkov.

O preganjanju katol. cerkve v Romuniji je prinesel izčrpano poročilo list Osserv. Romano. Iz poročila se vidi, da se je pravoslavna cerkev združila s komunistično partijo v boju zoper katoličane, zlasti zoper unijate.

Iz Slovenije prihajajo poročila o raznih nevšečnostih, ki jih povzročajo tamkajšnje oblasti duhovnikom. Tako n. pr. sedaj po nekaterih vasih ljudske oblasti zahtevajo, da morajo duhovniki iz župnišč, če so ta last

občin, češ da so ljudska last in ljudstvo jih potrebuje za nujnejše potrebe, nego za stanovanje duhovnikov. Ta odredba temelji na nepoznanju pravnih pojmov, ker so le prav redka župnišča last civilnih občin; največ jih je last cerkvenih občin. Ta razlika je bila neka specialiteta bivše avstrijske zakonodaje, o kateri se danje jugoslovanske upravne oblasti nimajo pojma. Ponekod so se duhovniki umaknili v zakristijo, drugod na kako privatno stanovanje. V Mariboru so se kanoniki umaknili iz svoje hiše v škofijo.

Brat japonskega cesarja je uradno prisostvoval otvoritvi nekakega saleszijanskega zavoda za sirote. Ko je občudoval lepe uspehe pri vzgoji zapuščenih otrok, ki jih imajo saleszijanci, se je vprašal, zakaj ni mogoče doseči kaj podobnega tudi v državnih zavodih. Ravnatelj mu je odgovoril, da zato ne, ker v njih nimajo krščanske ljubezni.

Pismo slovenskega intelektualca

»Dragi urednik, prosiš me, naj kaj napišem za novi list »Katoliški glas«. Prav rad, saj je moja sveta dolžnost, da pomagam pri delu za dvig slovenske kulture, slovenskega narodnega in verskega življenja in za popravo tega, kar je vojna in revolucija med našim ljudstvom uničila. Prvi se moramo dvigniti intelektualci, ker imamo pred Bogom in ljudmi posebno odgovornost za javno delo. Kakšen naj bo novi list, o čem naj piše? List naj bo veren odraz našega življenja, poroča naj o važnih dogodkih doma in v svetu, družijo naj vse goriške in tržaške Slovence, neustrašeno in nogumno naj vedno pove resnico prijateljem in neprijateljem, poleg tega pa naj nas vzgaja, opozarja na napake in navaja k dobremu. Ker je namenjen vsem našim ljudem, preprostim in učenim, naj piše za vse. Morda vsakega ne bo mogel vedno zadovoljiti, toda to težavo bo treba pač premagati. Če se bomo vsi zavedali, da je »Glas« res naš, ga bomo z veseljem brali in tudi prispevali zani. Želel bi, da bi list skrbel in se potegoval zlasti za našega malega človeka, ki je v marsikaterem oziru zelo zanemarjen in mu nihče dovolj ne pomaga. Zato ne pozabite na slovenske delavce, na naše služkinje, na slovensko mladino itd. Vse naj zajame, jih vodi in vzgaja. Pozivam vse slovenske profesorje, učitelje, uradnike, duhovnike in sploh vse izobražence, naj tudi oni segajo po našem listu, naj pišejo vanj, ga širijo in podpirajo. Od njih je predvsem odvisno, kakšen bo list. Prazna kritika ne bo nič pomagala, potrebno je delo! Obljubljam, da bom sam storil svojo dolžnost. Vdani I. S.

Širite naš list

Koledar za prihodnji teden

6. februarja. NEDELJA. Peta po razglasenju (za letos zadnja). — Sv. Tit, škof. Spremljal je apostola Pavla na misijonskih potih in pozneje postal škof na otoku Kreti.

7. PONEDELJEK. Romuald, opat, ustanovitelj redovnikov Kamaldulencev. Umril je l. 1027. Mudil se je v življenju tudi v naših krajih in še danes kažejo v Istri »Jamo sv. Lumbarda«.

8. TOREK. Janez Matajski. Bil je soustanovitelj reda Trinitarcev za odkup zaslužnih kristjanov.

9. SREDA. Ciril Aleksandrijski, odlični cerkveni učenik, umrl l. 444. — Apolonija, mučenka.

10. ČETRTEK. Sholastika, devica. Bila je rodna sestra sv. Benedikta.

11. PETEK. Obletni spomin prvega Marijinega prikazanja v Lurdu.

12. SOBOTA. Sedem sv. ustanovitelj redovnikov (služabnikov Marije žalostne).

Peta nedelja po razglasenju

Iz svetega evangelija po Mateju: »Jezus je povedal množicam to priliko: Nebeško kraljestvo je podobno človeku, ki je vsejal dobro seme na svoji njivi. A ko so ljudje spali, je prišel njegov sovražnik, priseljal ljuljke med pšenico in odšel. Ko pa je bilje zraslo in šlo v klasje, se je pokazala tudi ljuljka. In pristopili so gospodarjevi hlapci in mu rekli: Gospod, ali nisi na svoji njivi vsejal dobrega semena? Od kod ima torej ljuljko? Rekel jim je: Sovražnik je to storil. Hlapci so mu rekli: Ali hočeš, naj jo gremo pobrat? Rekel je: Nikar, da ljuljke pobirajete ne porujete z njo morda tudi pšenice. Pustite, naj oboje raste do žetve; in ob času žetve poročem žanjcem: Poberite najprej ljuljko in jo povežite v snope, da se sežge, pšenico pa spravite v moje žito.«

Iz evangeljske prilike vidimo, da ima božja stvar svoje sovražnike. Pod »božjim kraljestvom« je umeti krščanstvo, organizirano v katoliški cerkvi. Kristus je dobre temelje položil za svojo cerkev in vsejal je po svojih apostolih seme zdravega nauka v brazde človeške zgodovine. Zrasti bi morali na tej njivi samo plemenito zrnje blagih pravi in dobrih del. Božja previdnost pa, ki ji človeški um ne more seči do dna, dopušča, da sovražne sile potuhnjeno prisejejo od časa do časa strupenega semena umskih zmot in nravnih zablod. Skrajša se škoda kar nič ne opazi; ljuljka in pšenica rasteta druga ob drugi in sta si nekaj časa na las podobni. Ko pa naredita vsaka svoj klas, tedaj ni težko ločiti eno od druge. Kadar se umske in nraвне zmotje razbohotijo med širokimi sloji ljudstva in doprinejo svoj sad: razbrzdano, laž in hinavščino, krivico in sleparijo, sovraštvo in poboj — tedaj šele se mnogi dobro misleči zganajo, se čudijo in vprašujejo: kako je to mogoče? kako je moglo priti do tega?

»Ko so ljudje spali... Ko so bile razmere verske in nravene neprijetno boljše od današnjih, so ljudje začeli te dobrote pripisovati zgolj človeškemu »napredku«. Ponašati so se začeli z njimi, postali so ošabni, še več, postali kar naduti od samega napredka. Pozabljati so jeli, da »vse dobro prihaja od zgornj, od Očeta luči«. Sami s seboj zadovoljni so spali... Tedaj je zli duh brez posebnih težav priseljal strupenega semena v brazde človeštva. Daljnovidni možje so svarili, človeštvo pa je prijetno dremalo na blazinah

ZA ŽIVLJENJE PO VERI

»napredka«. Zlo seme je nekaj časa gnalo ob zdravi pšenici, da mnogi niso opazili razlike. Celo hvalili so, da je to še nekaj boljše od stare pšenice; kadar to urodi, da bo kruha na dvojno mero in dvakrat boljše za vse. Šele ob koncu so spoznali, da tisto seme daje strupen kruh...

Zdaj bi pa prejšnjo mlačnost zamenjali s prehudo gorečnostjo in bi hoteli ljuljko brž porvati in od strani. Gospodar v evangelijski priliki kroti svoje hlapce in odloči, da se bo počakalo do dneva žetve. Ne misli prizanesti, le previdno čaka, da ne bi morda dobra stvar škode trpela. Bog ni revolucionar. Nečoč je prerok Elija tudi želel, naj bi Bog naglo in srdito končal njegove nasprotnike; pa Bog mu je v prividu pojasnil, da ni kot vihar, ki vse potare in polomi, ampak kot lahna sapiča, ki boža in hladi. Njemu se ne mudi, ker bo itak imel zadnjo besedo. Z vsakim protivnim gibanjem v zgodovini zna Vsemogočni po svoje obračunati, počasi pa temeljito. Zato pravi domač pregovor, da »Bog ne plačuje vsake soboto«, vendar ne ostane nikomur dolžan. Vse, kar je slabega, bo vrženo v ogenj. Zaupajmo v modro vodstvo tega edinega Gospodarja!

Verske iskricice

Največji grehi duše pred njenim Stvarnikom so naslednji:

1.) Ljubiti laž bolj kot resnico, 2.) ljubiti stvari bolj kot svojega Boga, 3.) težiti samo za zemeljskim blagom, a prezirati nebeske dobrine, to je, milost in ljubezen svojega Boga in Stvarnika. Taka duša ne ve, kaj pomeni živeti, dokler se ji po smrti ne odpro oči, a tedaj je prepozno. Tedaj bi ona z angelsko gorečnostjo vršila pokoro. Vse trpljenje bi prenašala z ljubeznijo, a ni več časa. Nastopila je večnost.

Na vratih smrti vidi duša to, kar je storila — a tudi to, kar je bilo treba storiti, pa ni storila. Ne more se pa več vrniti, da popravi zamujeno. Zato odplačuje svoje dolgove v ognju. Dokler je duša še v časnosti, si zamore pridobiti toliko zaslug, da jih lahko deli še drugim. A duše so lene, se zanašajo na bodočnost, ki pa ni v njih rokah. Znaj, krščanska duša, da je malo onih, ki se v času smrti spreobrnejo potom čudeža. Ne računaj na tak čudež. Delaj, dokler imaš čas. Rešuj sebe in druge.

Šolske knjige v Jugoslaviji

Pred seboj imam »Slovensko berilo za višje razrede srednjih šol«. Ta knjiga nudi učencem tekste iz vseh dob slovenskega pisma. To je prav in v redu, nam gre le za izbiro teh tekstov. Tudi tu nečemo biti ozkosrčni. Izbrana berila morajo poleg jezikovne strani vsaj deloma nuditi tudi kulturno sliko dobe, v kateri so nastala. Protestantski pisci pač ne bodo zagovarjali naše vere in cerkve. Toda pri socialni izbiri tekstov iz protestantske književnosti se v tem berilu kaže prav peklenko hudoben namen. Tu dobite nanizane najhujše izvlečke iz teh piscev zoper zidanje cerkva, zoper božje poti, zoper češčenje Marijino itd. Tam bo na primer čital solkanski dijak: »Glih taku ta cerkev na Sveti gori per Gorici je tudi od ene zbudjeve babe gori prišla«. Pa to je nedolžno proti drugim tu priobčenim tekstom. Sebastijan Krelj pa je zastopan s svojo tezo, da so katoličani pogani, ker častijo in molijo Devico Marijo. Kot poseben ocvirk je v tem delu natisnjen askerčev: List iz kronike Zajčke, z opombo seveda, da je Askere snov za to pesem zajel iz spisov mariborskega škofa dr. Stepišchnega. Oddelek sam pa zaključuje

jeta dva odlomka iz Tavčarja. Prvi ima naslov: Za pravo vero, in je vzet iz Grajskega pisarja. Tam nastopa kranjski župnik in požeruh oče Mrcina ter spreobrača protestante s tem, da svoje imenuje: »Loške prasice!«

Med katoliškimi pisci srečamo Janca Svetokriškega, ki je zopet zastopan z nedolžno pridigo zoper žensko trgovačstvo, prepirljivost in jezikavost. Ta pridiga je bila zopet samo zato izbrana, da se je uredništvo berila v opombi takole odkupilo svoji »dolžnosti«: »Pričujoča pridiga je značilna za miselnost, ki je nekoč vladala o ženi. V prvi dobi prakomunizma, svobodna in možu enakopravna, je bila vsa dolga stoletja suženjstva, fevdalizma in kapitalizma podrejena možu... Svoje pravice je dossegla le tam, kjer je svojo borbo povežala z borbo vsega delavnega ljudstva.«

Med Brižinski in Celovski rokopis pa je zašla Beykova »Inkvizicija v Kobaridu«, kjer mlado Volkico zvezano z vrvmi vlečejo pred krstni kamen in silijo iz nje odpoved hudiču. Ker ne uboga, jo vlečejo na trg k natezalnici, od tu na žareče oglje in samemu očetu, ki jo hoče rešiti, jo trgajo iz rok, ker se noče kot poganška odpovedati hudiču.

Ne bomo trdili, da je vse berilo prirojeno v tem smislu, vemo pa tudi prav dobro, da se dobe pri istih pisateljih tudi drugi teksti, kateri še bolj osvetljujejo dobo nego ti, kateri so nanizani v tem berilu. To berilo je pač tako prirojeno, da ima poleg literarnega tudi kulturnobojni namen.

In to je, kar mi obsojamo.

Krščanstvo v drami Država med gorami

Dr. Metod Turnšek nam je napisal veliko zgodovinsko narodno dramo. Casovno sega ta drama še nekaj desetletij pred dogodke v Prešernovem »Krstu pri Savici«, v dobo obstoja in propada slovenske karantanske države in v začetek pokristjanjevanja slovenskega naroda, predvsem kneževitev Gorazda in Hotimira.

Medtem ko dr. Prešeren v »Krstu pri Savici« samo omenja Valjhuovo očeta Kajtimara (Hotimira), pa je v drami dr. Turnška Hotimir eden najmlajših, zelo simpatičnih junakov, ki sodeluje v dramskem dejanju od začetka do konca. Sploh v Turnškovi drami nastopajo slovenski narodni knezi kot močne osebnosti, ugledni, resnobi, za slovensko domovino, karantansko državo, s srcem in razumom živeči boreci. Ti knezi so skupaj s slovensko narodno večjo (parlamentom) zakoniti, demokratični predstavniki slovenstva in odločajo o bodoči usodi naroda in države.

Slovenska karantanska država se v drami spričo obrske nevarnosti, spričo velikodušne pomoči neodrešenim, pod Obrji trepečim, panonskim Slovincem ter spričo še ne preiskušene politične vojne zveze z Bavarci znajde v tako nevarnem položaju, da je politična katastrofa kar neizogibna.

V dramskem zapletanju pa v to politično usodnost istočasno posega tudi krščanstvo. Vladar knez Borut, velik narodni idealist in optimist, je z vsega početka naklonjen krščanstvu, da si sprva le iz narodnostnih razlogov, da bi slovenski narod dospel do višje kulture, pisemstva in šol, se uveljavil ob sednjih krščanskih narodih, in jim postal enakoveren. V tem mu je stari oče, nekdanji vladar, knez Taljub nasproten, ker v krščanstvu sumi sovražnika, ki bi utegnil slovensko državno zgradbo zrahljati in jo celo porušiti. In ko je vojnopolitični razvoj za Slovence nesrečen, ko

namreč Slovinci, ki skupaj z Bavarci premagajo Obre, a jih njihovi vojni zavezniki Bavarci prisilijo k podložništvu, k izgubi državne neodvisnosti, se starem Taljubu utrdi prepričanje, da je krščanstvo, ki ga predstavljajo Bavarci, krivo slovenske narodne nesreče. Celo krščanstvu naklonjeni knez Borut sedaj resno zdvomi in se zgrozi nad takimi »kristjani« — Bavarci. Na srečo je v tem najtežjem trenutku navzoč furlanski misijonar Peregrin, ki knezu Borutu kar vpricho bavarskih poveljnikov pojasni, da so »pričujoči« Bavarci »slabi kristjani« in da bo že prišla nadnje roka božja. Ta ostra, a pravična izjava misijonarja Peregrina je sicer draga, ker mora misijonar zaradi nje skupaj s slovenskimi kneževitvema Gorazdom in Hotimrom v talstvo na Bavarsko, toda ob njej se vladar knez Borut uveri, da je krščanstvo vendar vse kaj drugega kot pa tako »politično prirojeno krščanstvo« nasilnega soseda. Ko se misijonar Peregrin na Bavarskem reši iz talstva in se vrne, ne nazaj v svojo domovino, marveč spet na nesrečni dvor kneza Boruta, se knez Borut notranje omeči, postane iskren krščanski vernik. Stari Taljub ostane pa zakrknjen, krščanstvo naravnost zasovraži, ker se ne dokoplje do spoznanja, da je treba razlikovati med slabimi ljudmi in resničjo samo.

Najsijajneje se v Turnškovi drami krščanska misel in nje zmagovalna veličina pokaže v 4. in 5. dejanju. Kneževitva Gorazd in Hotimir sta odpeljana v talstvo na Chiemsko jezero v samostan na otoku Awa. Razvita mladeniča (Gorazd je bil že poveljnik slovenske vojske posadke, zmagovalce nad Obrji) trdo občutita samostanski pripor, dasi je dokaj mil. Gorazd je docela obupan, nedostopen se za tako prijazne besede samostancev, duševno nepripravljen, da bi sprejel krščansko vero. Krščanstvo se mu zdi sovražno, ker ga istoveti s krivičnimi in nasilnimi Bavarci. Šele ko pride učiti slovenski samostanski misijonar Volkov, se Gorazd duševno toliko približa, da sledi vsaj Volkovemu razlaganju o Kristusu, nauku, da je Kristus Bog, ki je s poveljnim človeškim telesom v nebesih, od koder bo prišel soditi žive in mrtve, kaznovati vse krivice, tudi bavarske nad slovenskim narodom in nad talcema Gorazdom in Hotimrom. Gorazd je v dno duše užaljen in razočaran. Obisk misijonarja Peregrina, ki mu prinese pozdrave od matere, očeta, sester in neveste in še očetovo željo, naj bi postal kristjan, ga še nič ne omeči. Gorazd se je spričo bavarske krivice krščanstvu odvrnil in predal nazorom deda Taljuba. Vendar je toliko samostojen, da ga vratolomni načrti Taljubovi, Jarenkovi in Sokolovi, ki mu jih pride sporočiti Dobriča, ne zavedejo v skrajnosti. Gorazd je naravno globoko veren. Časti v svoji nesreči s svojo nevesto doma enega Boga, ki je oče vsem. Ko mu Volkov pojasni, da je to Kristus, ki je za vse umrl, in da bo v Kristusu s sv. krstom postal do cela nova stvar, stopil v sorodstvo z Bogom, ga ta ideja tako prevzame, da se taki vzvišeni veri več ne upira. Privoščil jo celo ljubljeni nevesti Jarmili in vsemu slovenskemu narodu. Tako Gorazd sprejme vero zaradi svoje duše, postane kristjan iskreno po dogmi, verski resniči. Sedaj tudi s krščanskega vidika prične reševati slovenski narodnotržavni problem. Predvsem zaupa v svetega Boga, da bo on, Stvarnik, »vodil domovino drago«.

Vso težko slovensko narodno državno problematiko v času, ko je slovenska karantanska izgubila svojo neodvisnost in sta Gorazd in Hotimir morala v talstvo, rešuje v Turnškovi drami prav krščanstvo. Opat

v samostanu na Chiemskem jezeru, kjer sta Gorazd in Hotimir talca, je pravičen, vreden krščanski cerkveni dostojanstvenik. Čeprav je po rodu Bavarec, celo brat bavarskega vojvoda Odila, gre takoj na delo in pri bratu Odilu posreduje, naj vrne Slovincem njihovo deželo, vrne njihovo pravo in vse njihove narodnotržavne uredbe. Pokristjanjenje pri njih naj poskusi z lepim. In ko opat pri bratu Odilu takoj ne uspe, se obrne celo na višje mesto, na frankovskega kralja Pipina, naj ta vpliva na Odila, da bo Slovincem vrnil njih zemljo in pravice.

Ko se Gorazd in Hotimir prostovoljno odločita za krščanstvo in ju krti sam opat Avguštin, jima ta po krstu že lahko sporoči uspeh svoje akcije, da sta odslej prosta in da se lahko vrmeta na svoj dom. Na pot jima da za spremstvo celo slovenskega meniha Majorana in svoj spremni blagoslov, veliki blagoslov slovenski zemlji in slovenskemu narodu, očetom, materam, otrokom, da bi v njih dušah zasijala Kristusova luč in bi jim v Kristusu vzklila tudi vsa časna blaginja.

Medtem ko nam je dr. Prešeren v »Krstu pri Savici« ustvaril Bogomilo, dekle, ki vpliva na Črtomira, da se odpove poganstvu in da krstijo takoj pri slapu Savice, pa se v Turnškovi drami krst Gorazda in Hotimira ob veliki dramatični napetosti, navzočnosti njunih rešiteljev, izvrši slovensko v cerkvi, v krstnem tolmu. Pri Prešernu se s krstom dejanje zaključi, pri Turnšku pa se s krstom sproži niz novih dramatičnih dejanj. Gorazdovi in Hotimirovi rešitelji postanejo njuni nasprotniki in tudi krščanstvu. Ali tudi v tem zaključnem razvoju se krščanstvo kaže v vsej svoji veličini. — Knez Borut, v duši že dograjen kristjan, s kneginjo Bogdano nestrpnostno priča kuje napovedani povratek novih kristjanov; Gorazd in Hotimira. Za njun prihod pripravljajo krst vsega dvora, izvzemši starega Taljuba. Kneza Boruta močno skrbi le zadeva Gorazdove neveste Jarmile, ki se je sicer udeleževala misijonarjevih krščanskih pridig, ali se vedno redno žrtvuje pri poganskem žrtveniku. Toda Jarmila je vzvišen ženski lik, vreden Prešernove kristjane Bogomila. Kakor je Prešernova Bogomila četm, ko je postala kristjana, za Črtomira k čala pomoč Marijino, »da bi nebes ne zgrešil v bridki smrti«, in mu je izprosila, da se je ono noč ob Valjhuovem naskoku rešil edino on, tako fudi Turnškova Jarmila Gorazdu ob odhodu v talstvo obljubi, da bo zanj »vsak večer Boga prosila«. Jarmila drži besedo in daruje dari v jutrih in večerih, devlje na ogenj pšenico, rž, krompir, ljo, lan in dehteči rožmarin; pri tem pa časti, ne stvari, marveč Boga najvišjega, ki je vse to ustvaril. Zato se pa ta njena, prvotno poganska daritev ob vedno globljem spoznavanju krščanskih resnic spremeni v lepo krščansko darilno molitev, ki jo Jarmila opravlja z znamenjem sv. križa. Jarmila, iskreni častilki najvišjega Boga, poganstvo kar splahni. Zvesta ženinu in svoji obljubi molitve dočanka kot vedno bolj dograjujoča se kristjana vrnitev zornina Gorazda — kristjana.

Prav tako se človeka presunljivo dojmi zaključek, ko tik pred vrnetvijo Gorazda in Hotimira očeta Borut in Mojmir v tako iskrenem bratskem razgovoru razvijata načrt za skupno krstno slavlje, pa prav tedaj pridruže zaročniki in zasade vaju morilna bodala, da komaj utegneta spregovoriti zadnje, tako krščanske besede. Idealni vladar Borut izusti šepetaje: »Za narod naš slovenski, Kriste, dušo! Gorazd naj knez bo! Odpustim očetu! Požrtvovalni Mojmir pa ima v poslednjih mislih in besedah svojo družinico: »O Kriste, čuvaj Ljubico (ženo) otroke!«

(Dalje prihodnjic)

Dopisi

iz Trsta in Gorice

Z Brega

Vse življenje od Lonjerja do Prebenega se razvija v babilonsko zmešnjavo med komunisti. V Lonjerju pa so se zares poprejšeli v decembru. Drugod se dogodi marsikaj zanimivega in nepričakovanega na vaških sestankih. V Dolini imajo trenutno veliko dela z neko italijansko solo, ki je baje nihče ni hotel.

Velika večina navadnih smrtnikov se pa za ta rdeči polom kaj malo zanima. Šolska mladina v Ricmanjih, v Borštu in Dolini — in na vse lepše pogovore. O božiču so imeli v teh vašeh prav lepe božične prireditve. Istočasno so se ustanovile nove mladinske menze. Koliko lepega veselja vlada v teh mladinskih obednicah! Vsa dan povedo otroci doma kaj novega. — V Boljuncu se je trenutno naselila malodušnost. Nimajo več svojega duhovnika, zato so pravi kristjani zaskrbljeni.

Brežan

Devica Marija v Dolu

Zopet se oglašamo in to pot v novem listu. Naša duhovnija je sedaj že tudi uradno priznana od pristojne cerkvene oblasti. Prav med božičnimi prazniki smo dobili »črno na belem«. Prav iz srca se Doljani zahvaljujemo uvidevnemu in naklonjenemu cerkvenemu predstojstvu, ki se je za našo vas začelo zanimati že koj od začetka, ko nas je nova meja pomagala postaviti »na lasne noge«. — Lepo napreduje tudi naš mladi pevski zbor in prav prijetno je sedaj med službo božjo, ko se oglašajo ubrano in domače petje. Pevec in pevke se zvesto zbirajo po dvakrat na teden k vajam in to kljub najslabšemu vremenu in mrazu. Zadnje dni so nekam posebno veseli in nam napovedujejo, da nas bodo v kratkem pred cerkvijo iznenadili tudi z umetnim narodnim petjem. Pridnil se posebej se pa moramo tudi zahvaliti prijaznosti g. patru Fideisu iz Gorice, ki se lepo zanima za našo cerkev in tudi postrtovalnemu Tretjemu redu v Gorici ki nam je poslal v dar lep nov velum. Bog in Mati božja Fatimska tisočkrat povrnila vsem našim dobrotnikom in prijateljem!

Iz Trsta

Bilo je v četrtek popoldne. Sel sem malo po mestu in obiskal prijatelja. Pri njegovi gospodinjini sem naletel na družbo slovenskih služkinj v Trstu. V četrtek popoldne so proste in se rade obiščejo, da malo pokramljujejo med seboj. Pridružil sem se jim in se spustil v pogovor z njimi. Govorili smo o njihovem delu, težavah, lepih in slabih straneh njihovega življenja, o njihovih domačih in podobno. Potem smo govorili o Slovencih

na Goriškem in Tržaškem, o njihovem javnem in verskem življenju in dobil sem odgovore, ki sem se jim kar čudil. Videl sem, da je večina naših služkinj globoko naobraženih, da z veseljem čitajo lepo slovensko knjigo in tudi slovenske časopise. Pri časopisih sem omenil naš novi list »Katoliški glas«. Vse so zelo vesele, da bo »Teden« dobil naslednika. Tudi to se jim zdi prav, da bomo imeli Tržacani in Goričani skupen list, kajti v slogi je moč. »Boste tudi vi pisali v novi list«, me vprašala ena zmed njih. »Seveda bom«, sem odgovoril in rekel, »pa tudi vi kaj napišite, kajti »Glas« je naša skupna last. Kar za prvo številko nekaj napišite«. »Bom, toda za zdaj je premalo časa. Za danes bom kar vam povedala, kar mislim, pa vi napišite«. »Pa naj bo«, sem odgovoril. Pa mi je povedala, kako naše služkinje od ranega jutra do pozne večera za majhen denar in skromno hrano delajo pri svojih gospodarjih, pri tem pa še vedno najdejo čas za čitanje knjig in časopisov, za sestanke pri Marijini družbi, za reševanje svojih tovarišic, da bi se ne zgubile v velikem mestu in ne zašle na kriva pota, kako si od svojih žuljev odtrgujejo za dobre namene, hodijo k vajam za igre, k pevskim vajam in podobno. Seveda bodo delale tudi za novi list »Glas«. Želijo, da bi ta list pisal veliko zanimivega, poučnega in vzgojnega, da bi bodril versko in narodno zavest med Slovenci, da bi pisal resnično o tem, kaj se godi doma in po svetu, pa tudi kaj lahkega in zabavnega naj bi imel. Slovenske služkinje bomo rade segale po njem, je rekla moja prijateljica, pa tudi podpirale in širile ga bomo. Tudi za pravice služkinj naj se naš list krepko poteguje in za naše narodne pravice. Na koncu je dostavila, naj izročim njene pozdrave vsem čitateljem novega lista, saj smo vsi velika družina, ki se ljubimo med seboj.

Zelo vesel sem šel s tega obiska. Spoznal sem, da bije v srcih naših služkinj nežno, vroče in požrtvovalno srce. To srce bije in bo bilo za naše narodne in verske ideale. Neizmerno me je tudi veselilo razumevanje za našo skupno vez, za naš list, ki ga želijo te dobre duše kupovati, čitati in širiti. Bog vas blagoslovi pri vašem delu!

Novice

Podgora

Dosedanji naš gospod župnik Ivan Rešič se je za novo leto odpovedal župniji ter se preselil v Gorico v pokoj. Župni upravitelj je postal naš dosedanji gospod kaplan Stanko Premrl.

odtrgati, da bo za pijačo po poti. Trdo so glihali in nazadnje je od Poloninega denarja precej ostalo Janezu za pijačo po poti.

Okrog poldne je Janez Balantač privezal kozi malo na trdno vrvice za vrat in odpravila sta se domov. Koza je bila početkom malo trmoglava, nazadnje pa je prav ponižno cepetala za Janezom, ali pa tudi pred njim, kakor ji je pač kazalo. Janez Balantač je svojo kozo zadovoljno opazoval in bil svoje kupčije vesel.

Tako le proti trem popoldne sta prišla Janez Balantač in koza do Kosove gostilne v Mavhinjah. Zeja v grlu in lire v žepu, kdo bi šel mimo gostilne? Tudi Janez Balantač je mirno privezal svojo kozo

Ljubljansko bogoslovje

Kakor čujemo se letos nahaja v ljubljanskem semenišču 86 bogoslovcev za vse slovenske škofije, med njimi je 22 gojencev iz bivšega ozemlja goriške in tržaške škofije. Zavod je nastanjen v starem poslopju ljubljanskega bogoslovja. S hrano so dobro preskrbljeni, ker jim je vlada nakazala živilske nakaznice, katere so namenjene samo najtežjim telesnim delavcem.

Odhod v Ameriko

Naš dobri znanec preč. gospod Ignacij Štrancar iz znane družine na Planini pri Vipavi se je izselil v Severno Ameriko. Ze pred novim letom je nastopil svojo službo v Salt Lake City.

Imenovanje

Preč. gosp. Stanko Žerjal, goriški duhovnik, ki je letos ostal brez zaposlitve, je bil imenovan za profesorja na slovenskih srednjih šolah v Trstu.

Smrt vzorne matere

V tem času, ko smo bili brez lista, je umrla v Gorici mati gosp. župnika Škarabota. Bolha'la je že dalj časa, končno pa jo je Bog poklical po plačilo. Vzgojila je sina duhovnika, kateremu skupaj z vsem sorodstvom, izražamo iskreno sožalje.

Don Sornik umrl

Dne 24. 1. 1949. so pokopali v Gorici salezijanskega duhovnika Franca Sornika. Mož je po rodu Poljak, izmed onih, ki so prvi stopili v salezijansko družbo. Ze v prejšnjem stoletju je peš pršel iz Šlezje v Turin. Od tam je bil malo pozneje poslan v Gorico, kjer je preživel skoro neprertrgoma pol stoletja. Bil je svet mož. Naj počiva v miru v naši zemlji!

Dekan Jožef Kos umrl

V Gaberjah pri Stanjelu je 16. t. m. umrl v starosti 84 let upokojeni dekan biljanski, zlatomašnik č. g. Jožef Kos. Letos bi bil obhajal svojo biserno mašo. Služboval je v Devinu, Brestovici, v Gaberjah in nazadnje v Biljani, odkoder je odšel v pokoj spet v Gaberje. Med prvo svetovno vojno je begunil z drugimi našimi ljudmi vred v taborišču Steinklamm. Na njegovi zadnji poti ga je spremljalo 25 sobratov, med njimi tudi par zastopnikov iz biljanske dekanije. Bil je skrben dušni pastir, poleg tega pa tudi velik ljubitelj in poznavalec cvetlic, da je bilo vredno ogledati si njegove vrtove, kjerkoli je služboval. Pokoj njegovi duši!

Kulturni kotiček

Slovenske šolske čitanke

Trst in njegovo trgovsko ozračje ni kulturnim pojavom naklonjeno. Vendar pa spričo dejstva, da vlada tu popolna svoboda, le doživimo večkrat kulturni dogodek, ki se je

morda umaknil na ta košček sveta bogve od kod pred nasiljem in pred cenzurami vseh vrst. Slovenci doživimo le redko kako posebno kulturno prireditev. Zdi se, da se še vedno nekako ozračje čisti nad nami. Politični snežni metej med dvema levičarskima političnima skupinama je pomagal zapreti prosvetne domove in je spustil zastore na odre. Če hoče ena skupina nastopiti, jo druga ovira in obratno. Kako dolgo bo še trajalo to neurje, ni mogoče reči. V splošnem so se ljudje že naveličali in so zapustili ene in druge. Tukajšnji Slovenci so namreč željni domače besede, radi bi slovensko pesem, doživeli bi radi nekaj lepih trenutkov v slovenski umetnosti. Tako je razpoloženje. Za vse ostalo pa se kmalu ne bodo več menili. Resnično kulturne prireditve so le tiste, ki jih imajo demokratiški Slovani. Ti ne maše politike v kulturo tako kot hočejo levičarji vseh odtenkov. Ustavimo se ob dveh slovenskih knjigah, ki sta izšli v zadnjem času v Trstu. To sta namreč dve slovenski čitanki za nižje razrede srednjih šol. Knjigi sta tako pomembni, da se je vredno pomuditi ob njih.

Prosvetni oddelek Zavezniške vojaške uprave se je znašel pred težko nalogo, ko je odprl slovenske šole na tem ozemlju po zadnji vojni. Treba je bilo dobiti usposobljenih učnih moči, takoj za tem pa tudi primerne šolske knjige. Ni bilo druge poti kot ta, da je začel prosvetni oddelek tiskati nove šolske knjige. Ker so s prvimi knjigami hiteli, je razumljivo, da je bilo v njih precej napak in tudi gradivo ni bilo najboljše izbrano. Ena izmed hitro pripravljenih knjig je bila tudi slovenska čitanka za nižje razrede srednjih šol. Gradivo sicer ni bilo slabo izbrano, le da je bilo neobdelano in razporejeno brez smotra. Zato so pač šolske oblasti začutile kot prvo potrebo, da izdajo nove slovenske čitanke. Odločili so se za to, da naj bo za vsak razred druga knjiga. Tako so torej sestavljene tri slovenske čitanke, od katerih sta dve že dotiskani, ena pa je v tiskarni in bo v kratkem izšla.

Te šolske knjige pomenijo novost v metodi. Sestavljali so jih štirje sestavljalci: prof. Blažičnova, prof. Glavičeva, prof. Jevnikar in ravnatelj dr. Kacin. Podobno so jih sestavili v Ljubljani pred zadnjo vojno: profesorji Šolar, Rupelj, Kolarič Sovre in Bajc. Zdi se pa, da so tukajšnje čitanke bolj prilagojene tržaškim razmeram in nivoju znanja tukajšnjih dijakov.

Sestavljalci so izbrali zelo primerne gradivo naših najpomembnejših književnikov. Po vsakem sestavku pa je razlaga dela z vsemi potrebnimi slovstvenimi opombami. V drugi čitanki uvajajo učenca že v življenjske in v važnejše življenjske dogodke posameznih pisateljev, na podlagi katerih bodo potem mnogo laže učenci razumeli slovstvo v višjih razredih. Razen teh razlag in opomb imajo dijaki in profesorji že označene vaje, ki naj jih delajo, da tako izpopolnijo in utrdijo svoje

znanje. Vaje posegajo tudi na slovnično področje in tako dopolnjujejo pouk iz slovnice. Dočim so imele stare čitanke Šolar-Bajec na koncu literarnega dela tudi še slovnico, so tukajšnji sestavljalci ta način opustili. Izdali so posebej slovnico, o kateri bomo že poročali.

Te slovenske šolske čitanke zanimajo tudi širšo slovensko javnost predvsem zato, ker jih bo vzel v roke še marsikdo, ki ni dijak. Prvič je v teh knjigah zbranega precej gradiva iz slovenske literature. Zato je seveda najbolj enostavno, da človek kupi izbor, saj večkrat ne more kupiti vseh ali tudi več knjig ne. Drugič pa bo vzel te knjige marsikdo v roke tudi zaradi tega, ker je v njih zelo dobra razlaga. Za tistega bralca, ki morda dobro ne razume še slovenščine, bo razlaga v oporo. Razen tega pa se bo marsikdo naučil poglabljati se v besedno umetnost. Naučil se bo brati knjige. Mimogledno v zgodbi in mimo stavkov je včasih kar hitel dalje. Nič mu vse to ni povedalo, nič ga ni ogrelo, ni začutil nobene lepote. Slovstvene opombe in navodila v knjigi pa opozarjajo bralca, na kaj naj bo pozoren, kako naj bere, kje naj se ustavlja, v čem je lepota itd. V tem je velika vrednost teh knjig.

Prva prireditev Slov. akademskega kluba v Gorici

Prva prireditev Slov. akademskega kluba v Gorici, katera se je vršila dne 16. januarja, je nad vse pričakovanje krasno uspeła. Nimamo nikakega namena s hvalo razsipati. Tu pa smo bili res presenečeni. Umetniško je bila celotna akademija na taki višini, da mora onemeti vsaka kritika. Mi smo gospodom prirediteljem zares hvaležni za tisti dve kratki urici velikega estetičnega užitka, kateri pa jih je gotovo stal veliko truda. To so prava pota k umetniški vzgoji našega ljudstva. Udeležba je bila nad vse častna in številna.

Gospodarski listek

Goriška prosta cona

Dne 7. januarja je stopila v veljavo postava o goriški svobodni coni. Kdor je mislil, da bo kar čez noč v Gorici vse bolj po ceni, je bil razočaran. Ker pa ne gre samo za lokalno odpravo nekaterih davčnin na živila, ampak za celoten podvig gospodarskega stanja v mestu, bomo občutili dobroto te ustanove le postopoma. Postavodajalci ni namreč šlo zato, da bi trenutno znižal cene nekaterim živilom, ampak zato, da bi zaposlil čimveč Goričanov v industriji in obrti. Ravno te poslednje so tiste, ki bodo olajšave največ občutile. Z ukinitvijo nekaterih davčnin na surovine je mogoče velik razmah na tem polju.

Ustanovljeni so posebni odbori in sveti, ki to stvar danes urejujejo in delo ne napreduje tako naglo, ker, kakor zatrjujejo, hočejo vso zadevo

TAKE PA ŠE NE!

Vesela zgodba

Janez Balantač, ponižen zakonski možiček zveste svoje žene Polone, je bil odšel na kozjo kupčijo.

Dolgo je Polona varčevala liro na liro, dokler ni izvedela za molzno kožo v sosednji vasi, ki je bila na prodaj. Nekega zgodnjega jutra je poslala svojega Janeza Balantača, potem ko mu je izročila težko pritržene lire, to kožo kupiti.

Sto naročil in sto priporočil svoje Polone je vzel Janez na pot.

Ko je primahal v sosednjo vas do kozjega hleva, je bil pa že tudi trdno sklenil, koliko mora priceni

pod gostilniško lopo in ves potan stopil v gostilno in sedel za mizo.

Kosovka mu je prinesla kruha in vina. Kmalu sta bila s gostilničarko v pogovoru o kozji kupčiji. Zvedela je, da ima koza 6 litrov mleka, da je stara dve leti, in da je dal Janez zanj 6 kart. Pri tem razlaganju pa je čas tekkel in Janez Balantač je naročil še drugega pol litra. Kmalu, ker se je že večerilo, je bilo v gostilni še več fantov, ki so šli z dela domov.

V moški družbi in pa drugem pol litru je bil Janez še bolj zgovoren. Mladina ga je malo vlekla, Janez se je vedno bolj razburjal, hvalil svojo kožo poudarjal svoje kupčijske zmožnosti ter praznil kozarce, ki so mu jih fantje nudili.

Ko se je pa ozrl skozi okno, je videl, da je zunaj že temna noč brez lune in zvezd.

To ga je nekoliko streznilo, še bolj pa štrah pred Poloninim jezikom. Mahavega koraka se je poslovil, nerodno odvezoval v temi svojo kožo pod lopo, pozdravil veselo družbo in se napolil s svojo kožo proti domu.

Nekam bolj trmasta je postala koza in je z Janezom Balantačem merila cesto. Zagotovo se pa ne ve, kdo je bil tega kriv, ali kozja trma, ali Janezovi kozarci.

Radi teme — bilo je kakor v rogu — je točna ugotovitev nemogoča.

Okrog desete ure zvečer pa je Janez Balantač le privezal kožo v domači hlev prištorckljal po stopni-

cah pred domačo kuhinjo. Ta pa je bila ravno zaprta in Janezu ni ostalo drugega, kakor, da se spravi v posteljo.

Tu je začela Polona svoje litanije, ki so začele s pijancem in končale z barabo. Janez pa je tolažil svojo Polono z lepoto kupljene koze, njenim mlekom in nizko kupno ceno. Nismo mogli ugotoviti, da li je Janez prepričal svojo Polono, ali pa Polona Janeza, vemo samo, da je Polona nehala, ko je že Janez globoko smrčal.

Janez Balantač pa je tako trdno smrčal, da zjutraj niti Polone ni slišal, ko je vstajala.

Toda Janeza Balantača sladki počitek je imel žalosten konec. Kakor strela je privihrala Polona iz hleva

temeljito urediti. Zdi se, da bosta prišla na vrsto, najprej sladkor in kava.

Kokošja kuga

To zimo se je zopet močneje pojavila ta bolezen med našo perutnino. Ze opetovano smo brali o tej bolezni in o vseh mogočih zdravlilih, ki naj bi bila več ali manj učinkovita. Ne drznemo se kot nestrokovnjaki dajati sodbe in priporočila. Seaga in razkužitev kurnikov pa vašim kokošim gotovo ne bosta škodovala.

Društveni vestnik Mladiški kulturni krožki

Nekoč je bilo pri nas krščansko društveno življenje visoko razvito. Danes je popolnoma na tleh. Po teh krvavih letih težkih iskušenj vemo, da nekoč vendar ni bilo vse zlato, kar se je svčilo. In na tem iskustvu moramo začeti zopet graditi, ne da bi stare pogoške zopet ponavljali.

Smo sredi zime in čas je skromno začeti. Za letos začnimo samo s fantovskimi krožki. V vsaki župniji ustanovimo Mladiški kulturni krožek. Pri tem početnem poskusu naj nam ne gre za število. Zadovoljimo se, če ni drugače, tudi z majhnim številom. Naše delo pri teh krožkih mora stremeti za tem, da ustvarimo pri članih versko zavest, cerkvenega duha in zmisel za župnijsko življenje.

Kako to dosežemo je pač čisto odvisno od duhovnega voditelja teh krožkov in od razmer, v katerih živijo in se razvijajo.

Splošne smernice bi pa lahko bile te:

- 1) Ustvariti ozek stik in povezanost na duhovnega voditelja.
- 2) Držati redne tedenske sestanke bolj v družinskem obsevu, nego v uradni društveni disciplini.
- 3) Obdelovati vprašanja svetovno nazorne vsebine, ki so krajevno na dnevnem redu.
- 4) V tem smislu bi bil priporočljiv tale načrt tedenskih sestankov:
- 1) nekoliko zgodovinskih drobtin iz zgodovine lastne vasi,
- 2) nekoliko točk iz krščanske sociologije,
- 3) sistematično branje enega izmed štirih evangeljev in razlaganje po Krekovi Zgodbah,
- 4) eno ali drugo poglavje iz slovenske zgodovine,
- 5) praktična liturgija,
- 6) narodno petje, če je na razpolago pevovdja.

To naj bi bil načrt za letošnjo zimo. Noben krožek se ne sme omejit samo na eno ali drugo izmed navedenih točk, ampak mora v sorazmerju obdelovati ves gori označeni program.

Kot sklep tega, recimo, tromesečnega tečaja, naj se na pozno pomlad krožek formalno ustanovi in organizira ter priključi centrali ki se bo ustanovila v Gorici.

Športni teden

Iz italijanskega nogometnega športa.

Italijansko nogometno prvenstvo se odvija po začrtanem sporedu. To nedeljo je bilo na vrsti tretje kolo. Igrali so v vseh treh razredih nacionalne lige.

V prvem razredu so bili rezultati: Modena - Atalanta 2-0, Fiorentina - Bari 0-2, Genova - Bologna 0-0, Palermo - Inter 2-1, Tristina - Juventus 1-0, Torino - Livorno 1-0, Lazio - Lucchese 2-1, Padova - Novara 3-2, Milan - Roma 3-0, Pro Patria - Sampdoria 1-4.

Položaj v razpredelnici se počasi jasni: gladko v vodstvu je Torino, na drugem mestu sta Genova in Sampdoria pred Tristinom, ki je na tretjem. Veliko gledalstva na tekmah.

V Gorici se je odigrala tekma med "Pro Gorizia" in tržaškim moštvom "Libertas". Srečanje se je zaključilo z zmago Goričanov v razmerju: 1-0. Izgodiček je padel v drugem polčasu, ko je srednje krilo "Pro Gorizia" izkoristilo situacijo prostega strela.

Prvenstveno lestvico v tretjem razredu vodita Pro Gorizia in Treviso s 25 točkami.

Izidi veljavni za "Totocalcio":
1, 2, X, 1, 1, 1, 1, 1, 2, X, 1.

Za naše ugankarje

1.) Uganka:

Dva prijatelja gresta zvečer z dela proti domu. Radi večernega hlada oblečeta vsak svoj jopič. Prvi je svoj jopič zapel, drugi pa ga je zapenjal. Kdo ve zakaj?

2.) Uganka:

DARIN NUŠEK

Kdo je lastnik te vizitke?

3.) Uganka:

Kaj je tiskano pa se nikoli ne bere?

Kdor bo vse tri uganke prav rešil in poslal rešitve do izida prihodnje številke ter bo izrečan, bo njegovo ime priobčeno v listu ter bo dobil v dar knjigo: "Zgodovina slov. slovstva za srednje šole."

Za smeh in zabavo

KRIKA

Oče (ko je hči odpela pesem):
»Ta glas ima po svoji ranjki materi.«
— Gospod: »Ampak slišite: O umrljih moramo le dobre reči govoriti.«

PRI ZDRAVNIKU

»Jeclja ta vaš otrok vedno?« —
»Ne, samo takrat, ko začne govoriti.«

NADOMESTILO

Soseda: »Kaj počenjate z otrokom?«

Mati: »Zdravnik je zaukazal granje, a otrok ne more tega. Zato sem mu ukazala spiti in ga sedaj tresem.«

ZUGANJE

Mati: »In to ti še rečem, Marička, gospoda učitelja izbij si iz glave — sicer storim to jaz!«

nad ubogega Janeza kar s polnom.

»Pijanec, baraba, žival, ti boš imel mene za norca. Ves hlev smrdi po tvojem prekletem kozlu. Ves svet te ima za tepca, zverina neumna, še koze od kozla ne razločuje več.«

Janez si je mel oči in od vsega ni razumel ene same besede. Toda končno je vendar iz vse te nevihte spoznal, da pravi Polona o nekem kozlu, ki naj bi ga bil on včeraj kupil.

»Miruj vendar, Polona moja, saj sem ti kupil lepo kozico!«

»Kaj kozo, kozla si kupil, smrdčega kozla, ves hlev smrdi po njem. Te sramote ne preživim!«

Hitro je Janez Balantač potegnil hlače čez kolena in zlezal v hlev.

Tu je obstal kakor pribit. Namesto njegove lepe koze je stal ob jasliah kosmat mrkač z dolgo živo brado in krvavimi očmi.

»To ni brez hudiča«, je ušlo Janezu. »jaz sem vendar kozo kupil in kozo prignal, zdaj je pa res kozel v hlevu!«

»Ne eden, dva sta«, je vreščala Polona, »drugi si ti, kar odveži brata in pelji ga tja, kjer si ga kupil!«

In Janezu Balantaču ni preostajalo drugega, kakor Polono ubogati. Brez zajtrka je odvezal zopet svojega kozla.

Okrog desetih predpoldne je bil zopet žejen in lačen pred Kosovo gostilno v Mavhinjah.

In zdaj že zopet nismo mogli ugo-

TUDI TOLAZBA

Pesnik: »Povejte mi svoje mnenje: imam li prihodnost?«

Ravnatelj: »Čeravno zdaj še ne, morda pozneje.«

DOBRODOŠEL

»Ali ste me naznanili gospoj?«

Dekla: »Da gospod.«

»Ali sem dobrodošel?«

Dekla: »Gotovo, milostljiva je dejala: Ravno tega mi je bilo šotreba!«

KAJ JE PARADOKSNO?

Ura, ki visi, a vendar stoji.

MODERNO

Zelo lepo reč mi je nevesta darovala. Samo škoda, da ne vem, ali je to cvetlična vaza ali pljuvalnik.

LOTERIJA

Dne 30. I. 1949. izžrebane številke:

Genova	83	47	14	69	55
Milan	59	9	37	40	63
Rim	28	66	75	3	2
Bari	64	36	58	57	18
Palermo	29	57	69	26	37
Benetke	76	58	83	63	11
Turin	12	47	24	9	35
Firence	55	19	50	29	31
Neapelj	14	27	2	61	80

Listnica uprave

Novi list bo mogel izhajati na 4 straneh za ceno 15.— lir le, če bo imel dovolj plačujočih naročnikov. Najpriprostejši način je, da si naročite list po pošti dostavljen na vaš dom in ga mesečno vnaprej plačujete potom poštinih položnic št. 9-17768 na naslov uprave Gorizia, Riva Piazzutta 18. Kupite pa lahko tudi posamezne številke pri domačem dušnem pastirju ali pri razprošajalnih časopisov po mestih in večjih trgih.

Za inozemstvo stane list *polletno*: v Združene države Sev. Amerike 1 dolar, v Argentino 9 pesov. V drugih državah pa preračunajte *polletno* naročnino po vrednosti dolarja tam pri vas in pošljite odgovarjajoči znesek na upravo v Gorici ali potom banke ali v denarnem pismu v vaši tamkajšnji valuti. Upamo, da bo mednarodni denarski promet tekom 1949 urejen in da bo iz vseh zapadnih držav možno pošiljati denar po tom bank v Italijo.

Po zračni pošti v inozemstvo ne moremo pošiljati lista zaradi preogromnih stroškov, zato je mogoča edinole redna poštna pot, dasi zamudna.

DAROVI ZA KATOLIŠKI TISK

Iz Bazovice N.N. 1000; M. družba v Trstu 1000; iz Marijine družbe Trst 1100; nabrale dekleta pri duhovnih vajah v Trst 1200.— lir
Bog povrni!

Za »Slovensko sirotišče« v Gorici

G. Ludovik Lukežič 1000; Vladimír Lukežič 1000; »Podporno društvo« v Gorici je darovalo 30 parov nogavic in 15 hlač za otroke.

Vsem srčno hvalo in zagotovilo hvaležnosti in molitve!

Izšla je 5. številka
»PASTIRČKA«

Socialna šola

V današnjem času velike zmede ne bo napak, če posvetimo v vsaki številki nekaj vrstic osnovnim načelom krščanskega nauka o človeški družbi. Ti članki lahko služijo kot študijsko gradivo raznim posameznikom, pa tudi prosvetnim krožkom in krožkom Slov. krščansko-socialne zveze na Tržaškem

I. Človek in družba

Vsak človek je ustvarjen po božji podobi in ima neumrljivo dušo. Njegov glavni in končni smoter je, da doseže večno srečo, da se zveliča. Do tega ima od Boga dano pravico, ki mu je nihče ne sme krčiti ali odvzeti. Temu smotru se morajo podrediti vsi drugi smotri. Tudi človeška družba v vseh svojih oblikah (družina, država, Cerkev itd.) ga mora pri tem podpirati.

Toda človek ne živi sam zase, ampak je član družbe. Vsi vemo, da bi otrok brez družinske nege ne mogel živeti. Vprašanje je torej, kako urediti družbeno življenje, to je odnose človeka do sočloveka in človeka do družbe sploh. Odgovor na to vprašanje se glasi: Te odnose je treba urediti tako, da bo mogla vsaka človeška oseba čim lažje doseči svoj najvišji osebn smoter, to je večno srečo. Velja torej načelo, da posameznik ni sredstvo za družbo, ampak da je družba sredstvo za osebo, to se pravi, da mora družba služiti in pomagati osebi pri doseganju njenega najvišjega smotra in ne oseba družbi, ki takega smotra nima, ker družba pač nima onostranskega življenja kakor človek. V kolikor pa je človek po svojem telesu tudi družbeno bitje in je od družbe odvisen, mora v lastnem interesu služiti družbi in njenim smotrom ter se odpovedati delu svojih nebitvenih pravic, v katerih gre prednost družbi, ne njemu. Tako posameznik ne sme imeti vseh dobrin, njegov bližnji pa nič. Posameznik ne sme počenjati stvari, ki drugim škodujejo. V takem primeru ima družba pravico, da ga pokliče na odgovornost in kaznuje. Tako vidimo, da se krščanski nauk o družbi bistveno razlikuje od skrajnega individualizma in skrajnega kolektivizma. Individualizem priznava vse pravice posamezniku, družbi pa nič, kolektivizem pa priznava vse pravice družbi in posamezniku nič. Krščanstvo je postavilo vse stvari na njihovo pravo mesto: v redu, ki ga je določil Stvarnik, daje posamezniku prednost pred družbo povsod tam, kjer gre za dosego njegovega duhovnega

smotra, družbi pa prednost tam, kjer gre za dosego pravičnega tostranskega smotra, ki pa seveda ne sme nasprofovati duhovnemu smotru, kateri je višji. (D dalje)

DROBTINICE

Nalivno pero

Dandanes ima že tako rekoč vsak človek nalivno pero, malokomu pa je znano, kdo ga je iznašel. Bil je to preprost kapucinski brat Kandid. Živel je v Južni Franciji v samostanu La Roche (Laroš) na Savojskem. Hodil je okoli nabirat milodare za samostan. Nosil je s seboj stekleničico črnila in pero, da si je lahko po potrebi kaj zapisal o prejemkih in izdatkih. To stekleničico je nosil v notranjem žepu svoje kapucinske halje, katere po samostanskem pravilu tudi ponoči ni odložil. Ko je nekoč prenočeval pri nekem župniku, je pozabil črnilo odložiti. Ponoči se mu je steklenica odmašila in počrnila njegovo haljo in posteljo. To mu je bilo zelo neprijetno, pa je začel misliti, kaj bi bilo storiti. Doma v samostanu je vzel cevko iz medij (rumene kovine), jo na koncu zožil, vtaknil pero in stisnil, tako da je moglo črnilo le pomalem sleziti na pero. Na drugem koncu cevi je napravil plutov zamašek, ki ga je žičen kotanjec (spirala) dvigal in spuščal. Tako je brat Kandid iznašel to moderno napravo. Dobil je tudi patent, pa se mu je čez leto dni odpovedal na korist širše javnosti.

Berač

Veliki kalif Harun al Rašid je imel bratrance, ki je bil zelo ošaben. Nekoč se je ta bratrance sprehajal po bagdaskih ulicah. Preden je stopil berač in ga je prosil za miloščino. Korazmin, tako je bilo bratrance ime, je ošabno vrgel pred berača novce. Berač ni pobral denarja, marveč je pogledal ošabneža in se je nato obrnil, da bi odšel. Korazmina je pograbila jeza in je potegnil bodalo.

»Kdo si ti, črv«, je zaklical nad beračem, »da si upaš meni kljubovati?«

»Tvoj brate«, je mirno odvrnil berač.

»Kaj? Ti moj brate? Te bom kmalu naučil dostojnosti!«

Dvignil je bodalo in ga hotel zasaditi v berača. Medtem pa je berač razgrnil plašč in pred Korazminom je stal veliki kalif. Vladar je ves razjarjen zakričal nad ošabnežem:

»Tako! Reveža ti nočeš imeti za brata? Dobro! Naučil te bom, da je treba vsakega človeka spoštovati kot brata. Šel boš v bolnišnico in boš tam stregel bolnikom, dokler ne boš postal ponižen in do revežev usmiljen.«

Odgovorni urednik: Stanko Stanič
Tiska tiskarna Budin v Gorici

končno ugotovila, da vse to ne more biti brez hudiča.

Janez Balantač je srkal bolj počasi svojo kapljico in studiral, kako bo robantil, ko bo prignal prodajalca nazaj njegovo žival, ki je bila včeraj kozla, danes pa kozel.

Medtem je v Mavhinjah odzvonilo poldne. Gostje večerajšnjega večera so prišli z dela na kosilo, se oglašali v gostilni in tolažili obupnega Janeza Balantača.

Končno se je le poslovil od družbe in šel pod lopo odvezovat svojega kozla.

Pa šmentaj te vrag! Kaj takega pa še ne! Na vrvi pri zidu je potišno zdehala njegova kozla od večeraj.

Janez Balantač presunjen do dna svojega mokrega srca je upil kakor obseden: »Ljudje božji, ljudje božji, le vkup le vkup, moja kozla je zopet tu, kozel se je spremenil v kozo.«

In prišli so iz gostilne Kosovka in fantje. Čudenja ni bilo ne konca ne kraja. Janez Balantač se je svoje koze bal. Z veliko ponižnostjo in odkrit jo je gnal za sabo nazaj domov.

Gostilniški gostje pa, ki so bili včeraj pijanemu Janezu kozo zamejnali s kozlom in danes vnovič kozla s kozo, so se zadovoljno smejali za njim.

Kako je bilo doma, ko je Janez pozno popoldne prignal kozo zopet domov, naša kronika ne pove.